

Hikmet Yurdu, Yıl: 5, C: 5, Sayı: 10, Temmuz – Aralık 2012/2, ss. 107 - 121

İbrahim Bey Devri (1423–1464) Karaman-Osmanlı Münasebetleri

The Karaman-Ottoman Relations During The Reign Of İbrahim Bey (1423–1464)

Yrd. Doç. Dr. Bilal Gök

Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi

e-posta: bgok38@hotmail.com

Özet

Osmanlı-Karamanlı münasebetleri, ilk olarak Alâeddin Ali Bey (1357-1398) döneminde başladı. Osmanlıların Anadolu'da yayılarak, Karaman hudutlarına dayanmasıyla meydana gelen gerginlik, ilk muharebenin (1386) yapılmasıyla askeri ve siyasi mücadeleye dönüştü. Bu mücadelenin en yoğun yaşandığı dönemlerden birisi de şüphesiz Karamanoğlu II. İbrahim Bey'in iktidarda olduğu (1423-1464) dönemdir. Karamanoğlu II. Mehmed Bey'in oğlu olan İbrahim Bey, Osmanlı Sultanı II. Murad'ın desteğiyle Karaman tahtına oturdu. Ancak onun döneminde Osmanlılar; Rumeli'nde Haçlı ittifakı, Anadolu'da da Karamanoğlu ile aynı anda uğraşmak zorunda kaldı. Zamanın İslam âlimlerinden aldığı fetvalarla elini güçlendiren II. Murad, Karaman üzerine yürüdü ve çok zor durumda kalan İbrahim Bey, Sultan Murad'ın ağır şartlarını kabul etti. Ancak Fatih Sultan Mehmed'in başa geçişinden sonra yapılan antlaşmanın hükümsüz olduğunu ileri sürerek tekrar harekete geçti. Önce Osmanlıya karşı ittifak arayışına girdi. Ardından da Osmanlı elindeki Kütahya, Aydın ve Alâie üzerine yürüdü. Fatih'in karşı harekâtı karşısında mağlup olup Taşeli'ne çekilen İbrahim Bey, sulh akdine muvaffak oldu. İbrahim Bey'in Fatih ile yaptığı anlaşmaya sadık kaldığı bildirilse de, Osmanlıya karşı 1453'de Venedik ile ticari görünümlü askerî anlaşma yaptığı ancak beklenen sonucu vermediği, bu aşamadan sonra ölünceye kadar Osmanlılarla herhangi bir ihtilafa düşmekten çekindiği de anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İbrahim Bey Devri, Karaman Beyliği, Osmanlı Devleti, Sultan II. Murad, Fatih Sultan Mehmed

Abstract

Relations of the Ottomans-Karamans first began in the period of Alâeddin Ali Bey (1357-1398). Tension that occurred with the Ottomans spread into Anatolia and arrived to the borders of the Karamans, turned into military and political struggle with the first battle (1386) was done. Undoubtedly one of the most intense periods of this struggle is the period of Karamanoğlu İbrahim Bey II was in power (1423-1464). Karamanoğlu İbrahim Bey II is Mehmed Bey II's son, sat on the throne of Karamans by the Ottoman Sultan Murad II's support. However during his reign, Ottomans had to deal at the same time with Crusader alliance of Thrace and Karamanoğlu in Anatolia. Murad II strengthened his hands with fatwa's of Islamic scholars of the time, marched on Karaman. Karamanoğlu İbrahim Bey stayed in a very difficult situation and accepted Sultan Murad's harsh terms. But after Sultan Mehmed had passed throne, İbrahim Bey said the treaty was void. First he sought an alliance against to

the Ottomans. Then he walked on to Kütahya, Aydın and Alâiye which belong the Ottomans. Ibrahim Bey was defeated at the end of Fatih's operations against, fled to Taşeli and succeeded in treaty. Although it was reported that he remained faithful to treaty, he made a commercial-looking military alliance with Venice against to the Ottomans in 1453. But it did not give expected result. We understand that after this stage he feared falling into a conflict with the Ottomans until his death.

Key Words: The Reign of Ibrahim Bey, Beylik of Karaman, the Ottoman Empire, Sultan Murad Second, Sultan Mehmed Conqueror

Giriş

Türkiye Selçuklu Devleti'nin güçlü dönemlerinde, "uç" adı verilen Bizans sınır bölgelerine, zamanın güçlü komutanları idaresinde sevk edilen ve Türkmenlerden oluşan "muharip gazi" unsurlar, gönderildikleri yerleri fethederek buralara yerleşmişler ve merkezî devlete bağlı kalmışlardı. Bu arada Taşeli yöresi de Selçuklu hükümdarı Alâ'eddin Keykubad döneminde (1220–1237), Çukurova'daki Ermenilerin Selçukluları güneyden kuşatacak ve Akdeniz ile bağlantısını kesecek şekilde batıya doğru yayılmasını önlemek amacıyla, 1224 tarihinde Çavlı ve Ertokuş tarafından fethedilerek Türkmenlerin iskânına açılmış, idaresi ise ünlü Selçuklu komutanlarından Emir Kamerüddin'e verilmişti¹. Adı geçen bölge zamanla diğer uç vilayetleri gibi Moğollar önünden kaçarak Anadolu'ya sığınan Türkmenlerle dolmuştur. Türkiye Selçuklu Devleti'nin Moğollar karşısındaki Köseadağ bozgunu (3 Temmuz 1243) sonrasında, Moğollar eliyle ülkede acımasız bir kıyım ve tahribat baş gösterdi. Bilahare ülkeyi Moğol boyunduruğundan kurtarmak için başta Karamanoğulları olmak üzere amansız bir mücadeleye girişildiği görülmektedir. Bu arada, Anadolu'da oluşan askerî ve siyasî boşluktan istifade eden hâkim unsurların, egemen oldukları bölgelerde "beylik" adı verilen müstakil küçük devletçikler halinde teşkilatlandıkları bilinmektedir². İşte bu meyanda "Karamanoğulları Beyliği" de Orta Torosların "Taşeli Platosu" olarak adlandırılan tarihî "İsauria Bölgesi"nin⁴ önde gelen şehri Ermenek'te⁵ takriben 1256 tarihinde kuruldu. Sonradan Larende

¹ Ali Üremiş, *Türkiye Selçuklularının Doğu Anadolu Politikası*, Ankara 2005, s. 38 vd.

² M. Fuad Köprülü, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu*, (nşr. Orhan F. Köprülü), İstanbul 1986, s. 73; Besim Darkot, "Alâiye", *İA*, I, s. 287; O. Turan'a göre bu fetih 1225 tarihinde gerçekleşmiştir. Bkz., Osman Turan, "Kıbrıs Tarihi Üzerinde Çalışmalar I, Orta Çağlarda Türkiye-Kıbrıs Münasebetleri", *Bulleten XXVII/110*, (1964), s. 217.

³ *Târîh-i Âl-i Selçuk, Anadolu Selçukluları Tarihi III*, (Anonim Selçuknâme), (nşr. F. N. Uzluk), Ankara 1952, s. 68; Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye (1071-1318)*, İstanbul 2002, s. 518 vd; Kemal Göde, *Eratnalılar (1327-1381)*, Ankara 1994, s. 14; Aydın Ayhan, Şengün Tuncer, "Anadolu Beyliklerinin ve Osmanlı Beyliği'nin İlhanlılar Adına Kestirdiği Sikkeler", *XII. Türk Tarih Kongresi*, (4–8 Ekim 1999), Kongreye Sunulan Bildiriler III/ II, Ankara 2002, s. 1163.

⁴ İsauria bölgesiyle ilgili olarak bakılabilecek çalışmalar: Keith Hopwood, "Who Where The Isaurians?", *XI*.

(Karaman) ve bir müddet sonra da Konya merkezli kuvvetli bir beylik şeklinde inkişaf etti⁶. Bu çalışmada, Karamanoğulları'nın 41 yılını kapsayan İbrahim Bey döneminde, Osmanlı devletiyle cereyan eden siyasî ve askerî münasebetler ele alınmıştır.

Karamanoğlu İbrahim Bey

Karamanoğlu İbrahim Bey, II. Mehmet Bey'in oğludur⁷. Babası Mehmed Bey 1423 yılında Antalya kalesi kuşatmasında hayatını kaybedince⁸, hanedan mensupları taht mücadelesine girişmiş ve Osmanlı Sultanı II. Murad'ın desteğini arkasına alan İbrahim Bey diğerlerine karşı üstünlük sağlayarak (H. 826/M. 1423) tarihinde Karaman tahtına oturmuştur⁹. Onun Osmanlı kaynaklarındaki lakabı "*Tâc'ed-din*"dir¹⁰. Larend'e de inşa ettirdiği imarethanesinin kapısındaki (836/1432) tarihli kitabede "*Tâc-üd-dünya ve'd-din*"

Türk Tarih Kongresi,(5–9 Eylül 1990), Kongreye Sunulan Bildiriler II, Ankara 1994, s. 375; A. Alexandravich Vasilev, **Bizans İmparatorluğu Tarihi I**, (nşr. A. M. Mansel), Ankara 1943, s. 297; Charles Texier, **Küçük Asya**, (nşr. K. Y. Koprman, M. Yıldız), Ankara 2002, III, s. 297; Hasan Bahar, **İsauria Bölgesi Tarihi**, (Basılmamış Doktora Tezi), Konya 1991; Osman Doğanay, **Germanikopolis (Ermenek) Çevresinin Tarihi Coğrafyası ve Eserleri**, Konya 2003, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), s. 53.

⁵ Bilal Gök, **Ermenek Kazâsı (1500–1600), Osmanlı Arşiv Belgelerine Dayalı Şehir Tarihi Çalışması**, Mengüceli Yayınları, Malatya 2008.

⁶ F. Köprülü, a.g.e., s. 80.

⁷ İ. Hakkı Uzunçarşılı, "Karaman-oğulları Devri Vesikalarından İbrahim Beyin Karaman İmaretine Vakfiyesi", **Bellekten I/1**, (2 Kanun 1937), s. 111.

⁸ **Âşıkpaşaoğlu Tarihi**, Âşıkpaşazâde (nşr. N. Atsız), İstanbul 1992, s. 92; **Şikâri'nin Karamanoğulları Tarihi**, (nşr. M. Mesud Koman), Konya 1946, s. 185; Hoca Saadeddin Efendi, **Tâcü't-Tevarih II**, (nşr. İ. Parmaksızoğlu), İstanbul 1979, s. 153 vd.; Gelibolulu Mustafa Âli, **Kühü'l Ahbâr II**, (nşr. M. Hüdayi Şentürk), Ankara 2003, s. 129; **Lütfi Paşa ve Tevârih-i Âl-i Osman**, (nşr. K. Atik), Ankara 2001, s. 177; H. Edhem, Mehmed Bey'in ölüm tarihini 1423 olarak vermektedir. Bkz., Halil Edhem, "Karamanoğulları Hakkında Vesâik-i Mahkûke", **TOEM XIII**, İstanbul 1327, s. 823; Abdurrahman Şeref, **Târîh-i Devlet-i Osmâniyye**, (nşr. M. Duman), İstanbul 2005, s. 102; Baron Joseph Von Hammer Purgstall, **Büyük Osmanlı Tarihi I**, İstanbul 1993, s. 462; Alphonse De Lamartine, **Osmanlı Tarihi**, (nşr. S. Bayram, N. A. Banoğlu, H. Tuncay, Y. Toker), İstanbul 1991, s. 198; İ. Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi I**, Ankara 1988, s. 402; İsmail Hami Danişmend, **İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi I**, İstanbul 1947, s. 193 vd.; İ. Hakkı Uzunçarşılı, **Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri**, Ankara 1988, s. 22; M. Z. Oral, Mehmed Bey'in ölüm tarihini 28 Safer 826 olarak vermektedir. Bkz., M. Zeki Oral, "Karamanoğulları Tarihine Ait Vesikalar: Yatağan Mürsel Vakfiyesi", **Bellekten**, Ankara 1954, XVIII/71, s. 343; Şehabeddin Tekindağ, "Karamanlılar", **İslam Ansiklopedisi**, Eskişehir 1997, VI, s. 325; İ. Hakkı Uzunçarşılı, "Hamûd-oğulları", **İslam Ansiklopedisi**, Eskişehir 1997, V/1, s. 191; İ. Hakkı Uzunçarşılı, "Sultan II. Murad'ın Vasiyetnâmesi", **Vakıflar Dergisi**, Ankara 1958, IV, s. 7; İbrahim Hakkı Konyalı, **Abideleri ve Kitabeleri ile Ereğli Tarihi**, İstanbul 1970, s. 172, 214; M. Akif Erdoğan, "Murad Çelebi Defterine Göre 1483 Yılından Önce Karaman Vilâyetinde Vakıf Kuran Hayırsever Müslümanlar (Vâkıflar)", **Bütün Yönleriyle Osmanlı Devleti Kongresi** (Nisan 1999) Bildiriler, Konya 2000, s. 169.

⁹ H. Edhem, a.g.m., s. 827, 831-832; Şehabeddin Tekindağ, "Mısır, Suriye ve Hicaz'da Yazılmış Arapça Eserlerin Osmanlı Tarihi Bakımından Önemi", **VII. Türk Tarih Kongresi**, (Ankara 25-29 Eylül 1970), Kongreye Sunulan Bildiriler II, (s. 534-541), Ankara 1973, s. 539.

¹⁰ Feridun Ahmed Bey, **Münşeatü's-Selâtin I**, İstanbul 1274, s. 161 vd.

olarak anılmıştır. Adına kesilen bir sikkede ise “*Rükn’ed-din*” imlasıyla geçmektedir¹¹. Tarih kaynakları İbrahim Bey’in eşleri ve çocuklarıyla da ilgili bazı bilgiler vermektedir. Bunlara göre İbrahim Bey, Osmanlı Sultanı Çelebi Mehmed’in kızı Sultan Hâtun ile evlenmiş ve bu evlilikten Kasım, Pir Ahmed, Alâ’ed-din, Karaman, Nûre Sofu ve Süleyman adında altı çocuğu dünyaya gelmiştir. İbrahim Bey’in büyük oğlu İshak ise bir cariyeden olmuştur¹². Şikâri’nin Karamanoğulları Tarihi’nde ise büyük oğlu olarak Kasım Bey işaret edilmekte, Karaman, Süleyman ve Nûre Sofu isimli çocuklardan bahsedilmemektedir. Bunların yerine Halil, Yakub ve Küçük Mustafa isimlerinde üç oğlunun isimleri geçiyor¹³.

İbrahim Bey dönemi Karaman-Osmanlı Devleti Siyasî ve Askerî ilişkileri:

Karaman ve Osmanlı devletleri arasında cereyan eden siyasi ve askerî ilişkiler, Karamanoğlu Alâeddin Ali Bey döneminde (1357–1398) hız kazanmış¹⁴ ve bu dönem I. Bayezid (Yıldırım)’in 1398’de Karaman beyini mağlup edip öldürmesi ve topraklarını ilhakıyla neticelenmiştir¹⁵. Ankara savaşında (1402), Osmanlı ordusunun Timur’a yenilmesi ve sonrasında I. Bayezid’in topraklarına kattığı Anadolu Beylikleri’nin, Timur eliyle yeniden ihya edilmesiyle¹⁶, iki devlet arasındaki münasebetler yeniden başlamıştır. Bu münasebetler, Karamanoğlu II. Mehmed’in vefatıyla işbaşına gelen İbrahim Bey’in döneminde yeni bir safhaya girmiştir.

Feridun Bey; İbrahim Bey döneminde iki devlet arasında diplomatik ilişkilerin varlığını gösteren, Sultan II. Murad’ın Karamanoğlu İbrahim Bey’e gönderdiği “nâme-i hümayun” suretleri ile İbrahim Beyin Sultan II. Murad’a gönderdiği iki ayrı nameyi nakletmektedir¹⁷. Ancak asıl mücadele askerî sahada vuku bulmuştur.

¹¹ Cüneyt Ölçer, *Karamanoğulları Beyliği Madeni Paraları*, İstanbul 1982, s. 87–105; Sikkeler hakkında ayrıca Bkz. İ. Hakkı Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleri ile Karaman Tarihi Ermenek ve Mut Abideleri*, İstanbul 1967, s. 71–73.

¹² Lütfi Paşa, s. 177; H. Edhem, a.g.m., s. 824, 832–833; Abdurrahman Şeref, s. 119; A. Sadık Erzi, “*Akkoyunlu ve Karakoyunlu Tarihi Hakkında Araştırmalar*”, *Bellekten*, Nisan 1954, XVII/ 70, s. 204.

¹³ Bkz. Şikâri, s. 191.

¹⁴ Yahya Başkan, *Karaman-oğulları Beyliği (Alâ’ed-din Ali Bey Dönemi 1357–1398)*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Malatya 1999.

¹⁵ Mehmed Neşrî, *Kitâb-ı Cihan-Nümâ, Neşrî Tarihi I*, (F. R. Unat- M. A. Köymen), Ankara 1987, s. 319.

¹⁶ Âşıkpaşazâde, s. 70.

¹⁷ Feridun Bey I, s. 161–162, 179–181.

Bu mücadelenin gayesi ise, Anadolu’da güçlü bir devlet kurma ve bu devleti siyasî ve askerî alanda hâkim kılmaktır.

Sultan II. Murad, İbrahim Bey’in Karaman tahtına çıkmasına verdiği desteğe karşılık olarak Hamid-ili, Beyşehir ve Otluk Hisarı gibi önemli yerleri, ayrıca Timur tarafından Karaman Beyliğine verilen Isparta ve Eğridir’i almıştır (1423/1424)¹⁸.

İbrahim Bey, her ne kadar Sultan Murad’ın desteğiyle Karaman tahtına çıksa da, ona bağımlı bir siyaset izlemekten kaçınmıştır. Rakipleri üzerinde hâkimiyetini pekiştirdikten sonra, Osmanlı devletine terk ettiği yerleri geri almak için müsait bir ortam kollamış ve bu maksatla, Sırp despotu Wlad Drakul ve Macarlarla Osmanlı aleyhine üçlü ittifak arayışlarına girmiştir¹⁹. Öngörülen işbirliği gereğince Sırp ve Macarlar bir taraftan, Karamanoğlu ise diğer taraftan sıkıştırarak, böylelikle Osmanlılar ortadan kaldırılacaktı. (H.831-M. 22 Ekim 1427/10 Ekim 1428)²⁰. İbrahim Bey’in, bu ittifakın dışında Kıbrıs krallığıyla da bir ticaret anlaşması yaptığı görülüyor. Kıbrıs Kralı II. Jean ile Karamanoğlu İbrahim Bey arasında 1432’de gerçekleşen bu antlaşmayla, her iki tarafın tüccarlarına karşılıklı ticaret serbestisi tanındı. İbrahim Bey, bu ticari görünümlü askerî antlaşmayla Anadolu’nun güney sahillerini Osmanlı istilasından korumak istiyordu. Ancak bu ve daha sonra yapılacak olan Karaman-Akkoyunlu-Kıbrıs ve Haçlı ittifakı bile, adı geçen yörenin Osmanlı topraklarına katılmasını önleyemedi²¹.

Osmanlılar Sırp ve Macarlarla mücadele ederken, Anadolu topraklarında oluşan otorite zaafından istifade eden Karamanlılar harekete geçti. İbrahim Bey’in kardeşi İsa, Dulkadiroğlu Süleyman Bey, Kadı Burhaneddin oğlu Zeynel-Abidin’i de yanına alarak Akşehir, Konya ve Beyşehir’i aldı. İbrahim Bey ise Emirdağ ve Beypazarı’nda yağmalar-

¹⁸ Âşıkpaşazâde, s. 92; Lütü Paşa, s. 178; Mehmed Neşrî, *Kitâb-ı Cihan-Nümâ, Neşrî Tarihi II*, (F. R. Unat-M. A. Köymen), Ankara 1987, s. 591–593; Hoca Saadeddin II, s. 156–57; H. Edhem, a.g.m., s. 824; Mustafa Nuri Paşa, *Netayic ül-Vukuat*, Kurumları ve Örgütleriyle Osmanlı Tarihi I-II, (nşr. Neşet Çağatay), Ankara 1992, s. 37; Abdurrahman Şeref, s. 99–101; Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi I, s. 403; Uzunçarşılı, “Sultan II. Murad’ın Vasiyetnâmesi”, s. 7; Ş. Tekindağ, “Karamanlılar”, s. 325; Şerafettin Turan, *Türkiye-İtalya İlişkileri I: Selçuklulardan Bizans’ın Sona Erişine*, Ankara 2000, s. 377, 399.

¹⁹ Âşıkpaşazâde, s. 98, 109; Lütü Paşa, s. 179; Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi I, s. 414.

²⁰ Âşıkpaşazâde, s. 99; İbn Kemâl, *Tevârih-i Âl-i Osman II. Defter*, (nşr. Ş. Turan), Ankara 1983, s. 49b; Hoca Saadeddin II, s. 208–209; **16. Asırda Yazılmış Grekçe Anonim Osmanlı Tarihi**, (nşr. Ş. Baştav), Ankara 1973, s. 129; M. Nuri Paşa I-II, s. 38; Hadisenin 1435/1436 tarihinde vukua geldiği bildirilmektedir. Bkz. İ. H. Danişmend I, s. 202 vd; H. İnalçık, Eflak voyvodası Wlad Drakul’un Macarlarla ittifak kurarak 1461’de Tuna’da Osmanlılara saldırdığını bildirir. Bkz. Halil İnalçık, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ 1300–1600*, (trc. R. Sezer), İstanbul 2003, s. 32; Uzunçarşılı, “Sultan II. Murad’ın Vasiyetnâmesi”, s. 8; Ş. Tekindağ, “Karamanlılar”, s. 325; Reşad Ekrem Koçu, *Osmanlı Padişahları*, (nşr. R. Çamuroğlu), İstanbul 2003, s. 83.

²¹ Osman Turan, “Kıbrıs Tarihi Üzerinde Çalışmalar I, Orta Çağlarda Türkiye-Kıbrıs Münasebetleri”, *Belle-ten XXVII/110*, Ankara 1964, s. 226; Ş. Turan, *Türkiye-İtalya İlişkileri I*, s. 471–472.

da bulundu. Sivrihisar kalesini muhasara etti. Kütahya'yı da yağmaladı. Ankara, Seyyidgazi, Bolvadin, Akhisar ve Beyşehir'i tahrip etti. Âşık Paşa-zâde'ye göre, İbrahim Bey halka akla hayale gelmeyen zulümler etti. *"Ayağı bastığı yerleri öyle harap edip işler işlettirdi ki kâfir kâfirliğince onun ettiği işleri etmezdi. Müslümanların âhını aldı (1433)"*²².

Ancak, Macarların Osmanlıya yenilmesi, onlarla ortak hareket eden İbrahim Bey'in aleyhine oldu. Karaman beyinin faaliyetlerini dikkatle izleyen Osmanlı yönetimi, Macarlardan sonra Karaman topraklarına yöneldi. II. Murad: *"Karamanoğlu! Andın hani ki bunun gibi kötü iş ettin"* diyerek İbrahim Bey'in daha önce yapılan antlaşmaları ihlâl ettiğini ifade ediyordu. Osmanlı ordusu Akşehir, Konya, Said-ili ve Beyşehir'i kısaca, İçel hariç Karaman illerini ele geçirdi. İbrahim Bey'i de ele geçirmek için Bozkır'a geçti. Durumun nezaketini anlayan İbrahim Bey, Taşeli'ne çekildi. Âşık Paşa-zâde'ye göre, Sultan Murad hiçbir kimsenin çöpünü zulümle almadı ve alınmasına müsaade etmedi. İbrahim Bey maiyetindeki âlimlerden Mevlâna Hamza'yı sulh akdi için padişahın yanına gönderdi. Hamza: *"Karamanoğlu yaptığı işe pişmandır. Hünkârdan af umar. Hamideli'nden bile elini çekti"* diyerek, affını istedi. İbrahim Bey, ayrıca hanımı Sultan Hatun'u da padişaha ricacı olarak göndermişti. Osmanlı tarafının murahhası ise Şükrullah idi. Arabulucuların girişimleri işe yaradı ve İbrahim Bey affedildi (H. 839–M. 27 Temmuz 1435/ 15 Temmuz 1436)²³.

1439'da Osmanlıların Sırbistan despotluğunu Osmanlı eyaleti ilan etmesi, 1440'ta Macarları Belgrat'tan atma teşebbüsü, Sırp ve Macarları Osmanlıya karşı ittifaka zorladı. Macar Kralı János Hunyadi, Erdel'e giren Osmanlı güçlerini 1441 ve 1442'de üst üste yenilgiye uğrattı. Hatta Tuna'yı geçerek Balkan Dağları'na kadar ilerledi. Bu arada Osmanlılar aleyhine teşekkül eden Haçlı ittifakını fırsat bilen İbrahim Bey de Anadolu'da harekete geçti²⁴. Daha önceden yapmış olduğu antlaşmayı bozarak, Osmanlı yönetimindeki Beypazarı, Ankara, Seyitgazi, Kütahya'ya kadar kasaba ve şehirleri ele geçirmekle yetinmeyip, namusa tecavüz ve çok sayıda insan katletti. Durumdan haberdar olan II.

²² Âşıkpaşazâde, s. 107; Neşrî II, s.641; Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi I, s. 414.

²³ Âşıkpaşazâde, s. 99–100; Oruç Bey, **Tevârih-i Âl-i Osman**, (nşr. N. Atsız), İstanbul 1972, s. 86; **İstanbul'un Fethinden Önce Yazılmış Tarihi Takvimler**, (nşr. O.Turan), Ankara 1984, s. 26–27; Grekçe Anonim Osmanlı Tarihi, s. 112; Neşrî II, s.617–619; Hoca Saadeddin II, s. 189–191; Lütfi Paşa, s. 178; M. Nuri Paşa I-II, s. 38; Abdurrahman Şeref, s. 104; H. Edhem, a.g.m., s. 832; A. Taneri, Padişaha şefaatçi olarak gönderilen şahsın, Mevlâna'nın torunlarından Ulu Arif Efendi olduğunu bildirir. Bkz. Aydın Taneri, **Osmanlı Devletinin Kuruluş Döneminde Hükümdarlık Kurumunun Gelişmesi ve Saray Hayatı-Teşkilâtı**, İstanbul 2003, s. 180.

²⁴ H. İnalcık, Klasik Çağ, s. 27; R. Ekrem Koçu, a.g.e., s. 84-85; Ş. Tekindağ, "Arapça Eserlerin ...", s. 539; İ. H. Konyalı, Ereğli, s. 215.

Murad, H.846-M.1442'de Edirne'den harekete geçti. Karaman topraklarına giren Osmanlı ordusu, Konya ve Larende'yi tamamen harap etti. Sonra Sofya'ya kadar ilerleyen Haçlıları karşılamak gayesiyle oraya yönelince, İbrahim Bey tekrar harekete geçerek, taarruzlarına devam etti. İbrahim Bey'in yaptığı bu son saldırılar, onun Haçlılarla ortak hareket ettiğini gösteriyordu. Bu durum, Karamanlılar aleyhine bir cereyanın oluşmasına sebep oldu²⁵.

Sultan Murad, 1444'de Macarlarla Edirne'de Segedin antlaşmasını yaptı. Akabinde İbrahim Bey üzerine yürümek maksadıyla dört mezhebin din âlimlerinden fetva istedi²⁶. O, böyle yapmakla İbrahim Bey'e karşı yürüteceği askerî harekâtın geniş halk kitleleri tarafından kabul görmesini sağlamak istiyordu. Gerekli fetvaları aldıktan sonra, 12 Temmuz 1444'de Çanakkale boğazını geçerek Karaman topraklarına girdi. Osmanlı ordusunun, geçtiği yerleri taş taş üstünde kalmayacak şekilde tahrip ettiği, ayrıca ırz ve namusa el uzatmak suretiyle türlü kötülükler yaptığı, hatta İbrahim Bey'in Osmanlı memleketlerine yapmış olduğu fenalığın kat kat fazlasını yaptığı bildirilmektedir. Âşık Paşa-zâde: *"O vakit o kadar mezalim oldu ki, Osmanlı Beylerinden hiç kimse o vakte kadar bu kadar zulüm etmiş değildi. Karaman ülkesini şöyle vurdular ki şehirlerini ve köylerini elek elek ettiler. Harap eylediler. O yıl nice erkek ve kız çocukları doğdu. Soyuları soplaları bilinmedi"* ifadeleriyle yapılanları izah etmektedir. Ona göre, Osmanlı'nın Karaman memleketlerini tamamen harap ederek, kendileri gibi Türk ve Müslüman insanlara zulmetmesinin sorumlusu İbrahim Bey'dir²⁷.

Şikâri'ye göre ise müteceviz taraf Osmanlılardır. Osmanlı veziri Lütü Paşa, Akşehir'i yağma edip, Karahisar'a dönmüş, İbrahim Bey'in kardeşi Alâ'ed-din, Lütü Paşa'yı mağlup ederek öldürmüş ve Karahisar'ı yağma etmiştir. İbrahim Bey, Beyşehir, Karaağaç ve Hamid ilini zapt edip, Karahisar'a doğru harekete geçmiş, Osmanlılarla İshaklı'da yapılan savaşta vezir Mesih Paşa ölmüş, Osmanlı askeri tutunamayıp, Sultan

²⁵ Âşıkpaşazâde, s. 108; Oruç Bey, s. 91; Şikâri, Osmanlı ordusunun Karamanlılar karşısında tutunamayarak geri çekildiğini belirtir. Bkz. Şikâri, s. 189–191; Abdurrahman Şeref, s. 105; H. İnalçık, *Klasik Çağ*, s. 20; Uzunçarşılı, "Karaman İmareti Vakfiyesi", s. 119; Uzunçarşılı, "Sultan II. Murad'ın Vasiyetnâmesi", s. 9.

²⁶ II. Murad'ın fetva aldığı kişiler arasında dört mezhebin de âlimlerinin yer alması dikkat çekmektedir. Şafîî imamlarından İbn Hacer, Hanefî âlimlerinden Sadüddin-i Deyri, Maliki mezhebi âlimlerinden Bedrüddin-i Tenisi, Hanbelî âlimlerinden Bedrüddin-i Bağdadî ve Hanefî mezhebi âlimi Abdüsselâm-ı Bağdadî'nin fetvaları ve Osmanlı âlimlerinden Amasyalı Abdurrahman Muslihî'nin en sonda tasdiki vardır. Bkz. Uzunçarşılı, "Karaman İmareti Vakfiyesi", s. 128–132.

²⁷ Âşıkpaşazâde, s. 108; *Müneccimbaşı Tarihi I*, (nşr. İ. Erünsal), İstanbul Tarihsiz, s. 231; Hoca Saadeddin II, s. 205–208; Oruç Bey, s. 90; Lütü Paşa, s. 179; M. Nuri Paşa I-II, s. 39; II. Murad'ın aldığı fetvalar hakkında Bkz. Uzunçarşılı, "Karaman İmareti Vakfiyesi", s. 128–132.

Murad geri dönmüştür²⁸. Şikâri her ne kadar bu tarihte Mesih Paşa'nın Karaman kuvvetlerine karşı mağlubiyetinden bahsetse de; İbn Kemal, Mesih Paşa'nın II. Bayezid döneminde yaşadığını haber veriyor²⁹. Şikâri ve Osmanlı tarihçileri arasındaki bu vb. ihtilaflar, ayrıca tetkike muhtaç görünmektedir.

Sulh anlaşmasına gelince, Karaman murahhası Server'in, İbrahim Bey'in Osmanlı topraklarına karşı yaptığı saldırıları katiyen onaylamadığı ve son hadisenin Turgutoğulları'nın tahrikiyle cereyan ettiğini ifade ederek, Osmanlı idaresini sulha razı ettiği belirtilir. (3 Ağustos 1444)³⁰. Osmanlı müverrihlerinin naklettiği bu ifadeler, bir vezirin temsil ettiği hükümdarı, onun düşmanı karşısında tahkir etmesi anlamına geldiği için dikkat çekmektedir. Ancak İbrahim Bey'in kabul etmek zorunda kaldığı Sevgend-nâme hükümlerine bakılınca durumun oldukça ağır olduğu muhakkaktır. Ahitnameye göre İbrahim Bey, Kur'an üzerine el basarak, Osmanlı topraklarına herhangi bir saldırıda bulunmayacağına, onlar aleyhine düşmanla işbirliği yapmayacağına ve dışarıdan gelebilecek muhtemel saldırı tezgâhlarını da haber vereceğine söz vermiştir³¹. İbrahim Bey'in bu ahitnameyi kabul etmesi, aynı zamanda batılılarla Osmanlıya karşı ortak hareket ettiğini ikrar etmesi anlamına da gelmektedir.

²⁸ Şikâri, s. 189–191.

²⁹ İbn Kemâl, **Tevârîh-i Âl-i Osman VIII. Defter**, (nşr. A. Uğur), Ankara1997, s. 95b.

³⁰ Âşıkpaşazâde, s. 108; Neşrî II, s.643; Lütfi Paşa, s. 179; Abdurrahman Şeref, s. 105; Hammer I, s. 487–489; İ. H. Danişmend I, s. 210; Ş. Turan, *Türkiye-İtalya İlişkileri I*, s. 470;

³¹ “Ben kim İbrahim Begüm Merhum Mehmed oğlu-el-Karamânî, elümi Tanrı kelâmına koyup, sıdk ve ihlas ile bila hile ve istisna and içüb iderümki, Merhum ve mağfur Mehmed Han oğlu Murat Begün ve oğlu Mehmed Begün şerif nefislerine ve canlarına ve ırzlarına ve dostlarına ve memleketlerine ve vilayetlerine ve vilayetlerindeki şehirlerine ve kalelerine ve kuralarına ve sınırlarına ve oturur raiyetlerine ve göçlerine ve beylerine ve vezirlerine ve sipahilerine ve kullarına ve etbana ve eşyayına ve cemi taallukatlarına zahiren ve batıman hiç veçhile düşmanlık etmeyim ve ettirmeyim ve etmek isteyene şerik olmayım ve muavenet etmeyim ve kimesne etmek dilese elimden geldiği kadar men ve def idem. Taksirlik etmeyim, dostlarına dost düşmanlarına düşman olam ve devletlerine ziyan gelecek yerde olmayım ve mezkûr Murat begün devletlerin ve rifatların dilemeyen düşmanlarına Müslümanlardan ve küffârdan ihfayile ve aşîkâre adamım ve haberim ve mektubum varmaya ve mezkûr Murat Begün ve oğlu Mehmed Begün düşmanlarından ve bed endişelerinden bana gelen mektubların ve haberlerin aynile bildürem. Ve halklarından kimesne hain olub kalelerinden ve şehirlerinden bana virürlerse almayım. Ve mezkûr Murat Begün ve oğlu Mehmed Begün kullarından ve etba' kullarından ve kendülere müteallik olan vilayetlerinden kimesnenin kulluğu veyahut halayığı ve davarı kaçıp veya uğurlanıp benim ilime girirse buluna virem, özür etmeyim bilcümle dostlarına dost düşmanlarına düşman olup her yıl bir oğlumu çerümle mezkûr Murat Begün hizmetine vereyim. Vallahi bu mezkurata hiçbir veçhile nakzı ahd etmeyim ve akdimi nakz edüb kefaret vermeyim ve verdirmeyim. Vallahi her bar ahdi nakz ettiğimce yemin benim üzerime ola ve tallahi doğru and içtim hile ve istisna etmedüm. Ve bu ahdden muhalefetim ve tecavüzüm yoktur. Eğer edecek olursam vallah bu tanrı kelamı bana ve evladıma garim olsun”. Bkz. Uzunçarşılı, “Karaman İmaret Vakfiyesi”, s.120–121.

Yapılan antlaşma gereğince evvelce Karamanlılara ait olup Osmanlılar tarafından zapt edilen yerler yine Karamanoğlu'na bırakıldı³². İbrahim Bey'in, II. Murad'a verdiği sözde durarak II. Kosova muharebesinde Osmanlılara yardımcı kuvvet gönderdiğine dair karineler mevcuttur³³. Osmanlıya karşı hareketlerinden dolayı İslâm âlemine karşı suçlu konumuna düşen İbrahim Bey, aleyhine oluşan kötü intibaları silmek ve Frenklerin Anadolu kıyılarından ellerini çektirmek gayesiyle, Kilikya sahilindeki o zamanlar Kıbrıs krallığı hâkimiyetindeki Gorigos (Kız Kalesi) müstahkem mevkiini fethetmiştir (M.1448)³⁴.

II. Murad'ın 18 Şubat 1451 yılında vefatını müteakip, Osmanlı devletinde Sultan II. Mehmed (Fatih) devri başladı. (H. 16 Muharrem 855 / M. 18 Şubat 1451 Perşembe). Yeni dönemin başlangıcında Osmanlı toprakları içinde birtakım tehlikelerin baş gösterdiği görülüyor. Bu meyanda İbrahim Bey, II. Murad öldüğü için onunla yapılan ahitnamenin hükümsüz olduğunu bahane ederek hemen harekete geçti. II. Murad'ın zapt ettiği Kütahya ve Aydın üzerine oğullarını gönderirken, kendisi Alâiye üzerine yürüdü³⁵.

Fatih Sultan Mehmed, kendisinden önceki Osmanlı sultanları gibi Rumeli'nde hâkimiyet sahasını genişletmeye büyük önem vermiştir. Bu arada, batıya yöneldiğinde geriden gelebilecek tehlikeleri önlemek amacıyla, Anadolu Türk beyliklerini topraklarına katmayı yeğlemiştir. Fatih, bu bağlamda İsfendiyar Beyliği egemenliğindeki Kasta-

³² H. İnalçık, *Klasik Çağ*, s. 27; Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi I*, s. 428–429; A. Taneri, a.g.e., s. 227.

³³ Feridun Bey, 848 Ramazan/ 1444 Aralık ayında Sultan II. Murad tarafından İbrahim Bey'e gönderilen bir mektup ve 27 Şevval 848 tarihli İbrahim Bey'in cevabı mektubunu nakleder. Bkz. Feridun Bey I, s. 226–228; Ş. Tekindağ, "Karamanlılar", s. 325; Ahmed Akgündüz, Said Öztürk, **700. Yılında Bilinmeyen Osmanlı**, İstanbul 1999, s. 68; Abdurrahman Şeref, s. 109; Uzunçarşılı, "Karaman İmaret Vakfiyesi", s. 123; M. Zeki Oral, "Fatih Sultan Mehmed'in Gevale Kalesi İle Karaman İllerini Fethi ve Hafidî'nin Tercî-i Bendî", **Vakıflar Dergisi**, Ankara 1958, IV, s. 81; Ş. Turan, *Türkiye-İtalya İlişkileri I*, s. 471; Ali Sevim, Yaşar Yücel, **Türkiye Tarihi, Fetih Selçuklu ve Beylikler Dönemi**, Ankara 1989, s. 331.

³⁴ Uzunçarşılı, "Karaman İmaret Vakfiyesi", s. 122; Ş. Tekindağ, "Karamanlılar", s. 325.

³⁵ Âşıkpaşazâde: "Bir gün ansızın haber geldi ki Karamanoğlu İbrahim'in karnı yarıldı; haramzade oğlanlar doğdu. Germiyanoglu dediğine bir oğlunu gönderdi. Kütahya'ya yolladı. Birini de Aydınoğlu'nun ülkesine gönderdi. Biri dahi Menteşoglu'dur dedi. Bunu dahi o ile gönderdi. Kendisi Alâiye'ye yürüdü" diyor. Yani İbrahim Bey'in kendi yandaşlarını kıyama teşvik ettiğini haber veriyor. Bkz. Âşıkpaşazâde, s. 116–117; Hoca Saadeddin II, s. 258, 268; Oruç Bey, s. 106 vd; Hammer I, s. 525–526; Abdurrahman Şeref, s. 110; H. İnalçık, *Klasik Çağ*, s. 34; İ. H. Danişmend I, s. 229; Ş. Turan, *Türkiye-İtalya İlişkileri I*, s. 471; Vehbi Tamer, "Fatih Devri Ricalinden İshak Paşa'nın Vakfiyeleri ve Vakıfları", **Vakıflar Dergisi**, Ankara 1958, IV, s. 107 (107–124); Paul Wittek, **Menteşe Beyliği, XIII-XV. Asırda Garbî Küçük Asya Tarihine Ait Tedkik**, Ankara 1944, s. 104; Uzunçarşılı, *Beylikler*, s. 28; İ. H. Konyalı, İbrahim Bey'in birisi H.855/M.1451 diğeri ise 858/1454 tarihli ve Fatih Sultan Mehmed adına darbedilen bir sikkesinden bahseder. Bu paranın varlığı, İbrahim Bey'in bu tarihlerde Fatih ile yaptığı sözleşmeye sadık kaldığını gösterir. Bkz. İ. H. Konyalı, *Karaman*, s. 73; İ. H. Konyalı, Ereğli, s. 215; Yaşar Yücel, **Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar I, XIII – XV. Yüzyıllarda Kuzey-Batı Anadolu Tarihi, Çoban-oğulları Beyliği, Candar-oğulları Beyliği**, Ankara 1988, s. 103.

monu ve çevresini ele geçirmişti. Karamanoğlu İbrahim Bey ise, İsfendiyar beyi İsmail Bey'e İsfendiyar-Karaman-Uzun Hasan ittifakını teklif etmişti. Fakat İsmail Bey'in dini duyguları ve ileri görüşlülüğü buna engel olmuştu³⁶.

II. Murad döneminde akdettiği ahitnameye sadık kalmayarak harekete geçen, bununla da yetinmeyip Osmanlıya karşı ittifak arayışlarına girişen İbrahim Bey'e Osmanlı'nın cevabı gecikmedi. Kemal Paşa-zâde'ye göre, ordusuyla Gelibolu'ya doğru yönelen Fatih, aniden askerini toplayarak Karaman sınırına geldi. Kırşehir, Akşehir, Seydişehir ve Beyşehir'e girdi. Ancak memlekete hasar vermedi, zengini ve yoksulu incitmedi³⁷. Bu gelişme üzerine, İbrahim Bey Ermenek ve Taşeli'ne çekildi (1451)³⁸. Padişah'tan af dileyip, atalarının da onları bağışladığını bildirdi. Hatta kızını da sultana vermeyi teklif etti. Karamanoğlu İbrahim Bey, Osmanlı paşalarına içi altınlarla dolu dudular gönderdi. O paşalar da padişah'tan Karamanoğlu'nun affını rica ettiler. Bu gaye ile Padişaha: "*Baban, deden bu Karaman ülkesine geldiler. Bu ülkeyi tamamıyla fethettiler. Kendilerinin oldu. Yine merhamet ettiler. Ülkelerini bunlara geri verdiler. Kendileri de yine memleketlerine gittiler. Şimdi devletli sultanım! Karamanoğlu diyor ki kızımı vereyim. Yine her yıl seferine geleyim ve her ne buyurursa öyle edeyim*"³⁹ dediler.

Nihayet, Osmanlı sultanı anlaşmaya razı oldu. Çünkü asıl hedefi İstanbul'un fethiydi. Fatih, bu kısa süren seferden sonra İstanbul'un fethi için hazırlıklara başlayacaktır. Yapılan antlaşmaya göre Kırşehir, Akşehir, Beyşehir, Seydişehir Osmanlıya bırakılmış ve Ilgın'dan sınır belirlenmiştir. Ayrıca İbrahim Bey, Fatih'e isyan etmeyecek, dostuna dost düşmanına düşman olacak ve sefer esnasında asker gönderecekti ki İbrahim Bey, ahdine sadık kalarak, Fatih'in Kastamonu, Sinop, Koyulhisar ve Trabzon seferine oğlunu göndermiştir (1461)⁴⁰.

³⁶ Selahattin Tansel, **Fatih Sultan Mehmed'in Siyasi ve Askeri Faaliyeti**, Ankara 1999, s. 283; İlhan Erdem, "*Akkoyunlu Devletini Meydana Getiren Aşiretler*", **Tarih İncelemeleri Dergisi**, İzmir 1992, VI, s. 243.

³⁷ İbn Kemâl, **Tevârih-i Âl-i Osman VII. Defter**, (nşr. Ş. Turan), Ankara 1957, s. 13-14.

³⁸ Oruç Bey, s. 106 vd; M. Nuri Paşa I-II, s. 43; Abdurrahman Şeref, s. 104; H. İnalçık, bu seferin 1451 baharında yapıldığını bildirir. Bkz. Halil İnalçık, **Hicrî 835 Tarihli Sûret-i Defter-i Sancak-ı Arvanid**, Ankara 1987, s. XXI; H. İnalçık, **Klasik Çağ**, s. 216; A. Sevim, Y. Yücel, **Selçuklu ve Beylikler**, s. 332.

³⁹ Âşıkpaşazâde, s. 118; Hoca Saadeddin II, s. 269; Lütü Paşa, s. 183; Abdurrahman Şeref, s. 110; Ş. Tekindağ, "*Karamanlılar*", s. 326; S. Tansel; 1451 tarihinde yapılan Osmanlı-Karaman savaşında İbrahim Bey'in Osmanlı vezirlerinin şefaati sayesinde Fatih'i sulha ikna edebildiğini bildirir. Bkz. S. Tansel, a.g.e., s. 283; İ. H. Konyalı, Ereğli, s. 216.

⁴⁰ Âşıkpaşazâde, s. 132; Neşri II, s. 685; İbn Kemal VII, s. 17; M. Nuri Paşa I-II, s. 43; "*Mehmed Hân-ı Gâzi hazretleri ikinci defa yirmi iki yaşlarında câlis-i serîr-i saltanat olduklarını müteakip Karamanoğlu İbrahim Beğ, Mentеше, Saruhan, Germiyan ve Aydınoğullarından beraber kendi mevrûseleri istirdâdına teşvîk ve iğva ve kendisü dahi memâlik-i mahsûresye dest-i istilâ eylemişdi. Derhal orduyu hümayûn Bursa'ya nazil olub, sayt savlet padişâhî ile mezkûr derbederler perişân ve Karamanoğlu İbrahim Beğ dahi bir mu'tad Taşeli'ne gerizân olarak oradan isti'fa-i*

Her ne kadar İbrahim Bey'in Fatih ile yaptığı anlaşmaya sadık kaldığı bildirilse de Osmanlıya karşı ittifak arayışlarına devam ettiği anlaşılıyor. Bu amaçla İstanbul'un fethi öncesinde 12 Şubat 1453 tarihinde, Venedik Cumhuriyeti ile ticaret anlaşması yaptığı bilinmektedir. Aslında bu anlaşma ticarî olmaktan ziyade "ortak düşman" a karşı ortak strateji belirlemeye matuftu. Ancak, kısa sürede eyleme dönüştürülemediği için, bu ittifak da beklenen sonucu vermeyecekti. Zaman, kararlı ve planlı hareket eden Fatih'in lehine işleyecekti⁴¹.

Bu aşamadan sonra İbrahim Bey'in, Osmanlılarla herhangi bir ihtilafa düşmekten çekindiği anlaşılmaktadır⁴². İbrahim Bey'in vefatına yakın evlatları arasında miras kavgası baş göstermiştir. İbrahim Bey'in bir cariyeden olma büyük oğlu İshak'ı veliaht tayin etmesi neticesinde, Sultan Hatun'dan olan oğulları birleşerek babaları üzerine gelmişler ve Konya'yı muhasara etmişlerdir. İbrahim Bey, oğlu İshak ile beraber canını kurtarmak için Konya yakınlarındaki Gevale kalesine sığınmak istemiş, ancak kaleye bir iki adım kala vefat etmiştir. (868 Zilkâde/Zilhicce– Temmuz /Ağustos 1464)⁴³.

İbrahim Bey'in ölümüyle ilgili iki ayrı rivayet vardır. Bu rivayetlerin birincisine göre; İbrahim Bey İstanbul'un fethinden sonra Veziri Ahmed Paşa ile tebrik maksadıyla Fatih Sultan Mehmed'e bir mektup göndermiş, Ahmed Paşa mektubu verdikten sonra, Osmanlı Padişahı onu تنها bir yere çağırarak, bir miktar zehir vermiş, eğer İbrahim Bey'i öldürürse, Karaman diyarını kendisine vereceğini söylemiştir. Vezir Ahmed Paşa, üzüm salkımı içerisine yerleştirdiği zehirle İbrahim Bey'i zehirlemiş, yirmi altı gün sora İbrahim Bey vefat etmiştir⁴⁴. Kıvâmî'nin rivayeti de Şikâri'nin anlattığı zehirlenme hadisesini doğrular mahiyettedir. Ona göre; Bosna seferi akabinde Fatih Sultan Mehmed'e gelen şikâyetler üzerine, Padişah Karaman-oğulları hakkında şunları söyler; "Şimdiden bize temerrüdlük ve inat itmek sıfatın göstermek eyü alâmet değıldür yılanı öldürüp yavruların

cerâyim ma`rûdında âli peşkeşleri ve dâr i`tinâmesi vârid olmakla ve şefa dahi tavassut etmekle yine mahzar-ı afv-ı âli oldu." Bkz. Abdurrahman Şeref, **Tarih-i Devlet-i Osmaniyye I**, İstanbul 1309, s. 154; Uzunçarşılı, Beylikler, s. 29; H. İnalçık, Klasik çağ, s. 29; A. Sevim, Y. Yücel, Selçuklu ve Beylikler, s. 332.

⁴¹ Şehabeddin Tekindağ, "Son Osmanlı-Karaman Münasebetleri Hakkında Araştırmalar", **Tarih Dergisi**, İstanbul 1963, XVII-XVIII, s. 45–46; Ş. Turan, Türkiye-İtalya İlişkileri I, s. 472–746.

⁴² Ş. Tekindağ, "Karamanlılar", s. 326.

⁴³ Neşri II, s.773; İbn Kemal; İbrahim Bey'in Yıldırım Bayezid'in kızı Sultan Hatun ile evli olduğunu belirtir ve ölüm tarihini H. 868 (M. 1463/1464) olarak vermiştir. Ayrıca bu hadiseyle ilgili çok manidar olan şu beyti düşmüştür: "Sakla kurd enciğin derün soysun. Besle kargayı gözlerin oysun" Bkz. İbn Kemal VII, s. 237–238, 242; Münecimbaşı II, s. 332; Oruç Bey, s. 120; Abdurrahman Şeref, s. 119; Hammer II, s. 77; İ. H. Danişmend I, s. 303; Uzunçarşılı, Beylikler, s. 30; Mükrimin Halil Yinanç, "Akkoyunlular", **İslam Ansiklopedisi**, Eskişehir 1997, I, s. 260.

⁴⁴ Şikâri, s. 192;

beslemek akıl işi değildir". Bu ifadeye göre öldürülen yılandan kastedilen eğer İbrahim Bey ise, Şikâri'nin rivayeti de doğru kabul edilebilir⁴⁵.

İkinci rivayet ise onun eceliyle vefat ettiği yönündedir. İbrahim Bey, Larend'e kendi yaptırmış olduğu İmaret Medresesi'ne bitişik türbede gömülüdür. Kabrinin üstündeki kitabede 868 (M.1463–1464) tarihi mevcuttur⁴⁶.

İbrahim Bey'in Karaman şehirlerinin imarına büyük önem verdiği, çok sayıda tekke, camii, hangâh, imaret, han ve köprü inşa ettirdiği, bu eserlerin sayısının 64'ü bulunduğu rivayet edilir⁴⁷.

Sonuç

Babası II. Mehmed Bey'in Antalya kuşatması esnasında isabet eden bir top gülleyle vefatından sonra 1423 yılında işbaşına geçen Karamanoğlu İbrahim Bey, yaklaşık 41 yıl gibi uzun bir süre Karaman tahtında kalmıştır. Bu süre, Osmanlı sultanı II. Murad dönemini ve Fatih Sultan Mehmed'in saltanatının 13 yılını kapsamaktadır.

Karamanoğlu İbrahim Bey döneminde cereyan eden Karaman-Osmanlı mücadelesi, Anadolu'ya hâkim olabilmek, burada yeni bir kuvvet kurmak ve bu devleti kuvvetli kılmak amacıyla yapılan iktidar mücadelesidir. İbrahim Bey, bu hedefi gerçekleştirmek amacıyla, bilhassa Osmanlı ordusunun Rumeli'ne yönelişiyle Anadolu'da oluşan otorite boşluğundan istifade ederek, Osmanlı egemenliğindeki topraklara tahripkâr saldırılar düzenlemiştir. Ancak her defasında Osmanlı güçleri karşısında mağlup olmuş ve çok ağır şartlar altında sulha mecbur kalmıştır.

Son zamanlarında Osmanlı devletine karşı ihtilafa düşmemeye gayret gösteren İbrahim Bey, kendi evlatlarının "*kardeş kavgaları*" arasında, şüpheli bir şekilde ölmüştür.

⁴⁵ Kıvâmî, *Fetihnâme-i Sultan Mehmed*, (Nşr. Franz Babinger), İstanbul 1955, s. 188.

⁴⁶ İbrahim Bey'in Larend'deki imaret medresesi bitişigindeki türbesinde bulunan 868/1463-1464 tarihli kabir kitabesi: "*Âh el-mevt. İntekale min-dâri'l-fenâ ilâ dâr'il-bekâ el-merhûm el-mağfûr es-sâid eş-şehid İbrahim b. Mehmed b. Karaman senete semân ve sittîne ve semâni-miete*" olarak okunmuştur. Bkz. H. Edhem, a.g.m., s. 830-833; A. S. Erzi, "Akkoyunlu ve Karakoyunlu Tarihi hakkında Araştırmalar", s. 205; İ. H. Konyalı, Karaman, s. 512.

⁴⁷ Şikâri, s. 191; H. Edhem, üzerinde İbrahim Bey'in isminin geçtiği çok sayıda kitabe ve metin tespit etmiştir. Bunlar: Konya Meram'da hamam kitabesi (827/1423); Niğde Kubbe Mescidi (830/1426); Konya'da Turgutoğlu Pir Hüseyin Bey Türbesi (835/1431); kendi imarethanesinin kitabe ve vakfiyesi (836/1432); ayrıca Anamur Kalesi (854/1450); Niğde Hanım Camii (856/1452); Niğde İyas Ağa Camii (858/1454) kitabesidir. Ayrıca 859/1454-1455 tarihli bir vakfiye ve Aksaray'da bir camide İbrahim Bey'in adının geçtiği kitabe parçaları tespit edilmiştir. Bu vb. kitabeler hakkında geniş bilgi için bkz. H. Edhem, a.g.m., s. 825-833; İ. H. Konyalı, İbrahim Bey'in imarethanesi ve vakfiyesi hakkında çok etraflı bilgiler vermektedir. Bkz. İ. H. Konyalı, Karaman, s. 131, 405-443.

Onun ölümü sonrasında, bir türlü yönetim istikrarını sağlayamayan Karaman Beyliği, 10 yıl içerisinde ezeli rakibi Osmanlı devletine boyun eğmek zorunda kalmıştır.

KAYNAKÇA

A- KİTAPLAR

16. ASIRDA YAZILMIŞ GREKÇE ANONİM OSMANLI TARİHİ, (nşr. Ş. Baştav), Ankara 1973.

ABDURRAHMAN ŞEREF, *Tarih-i Devlet-i Osmaniyye I*, İstanbul 1309.

ABDURRAHMAN ŞEREF, *Târîh-i Devlet-i Osmâniyye*, (nşr. M. Duman), İstanbul 2005.

AKGÜNDÜZ, Ahmed; ÖZTÜRK, Said, *700. Yılında Bilinmeyen Osmanlı*, İstanbul 1999.

ÂŞIKPAŞAOĞLU TARİHİ, Âşıkpaşazâde (nşr. N. Atsız), İstanbul 1992.

BAHAR, Hasan *İsauria Bölgesi Tarihi*, (Basılmamış Doktora Tezi), Konya 1991.

BAŞKAN, Yahya, *Karaman-oğulları Beyliği (Alâ'ed-din Ali Bey Dönemi 1357–1398)*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Malatya 1999.

DANIŞMEND, İsmail Hami *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi I*, İstanbul 1947.

DE LAMARTİNE, Alphonse *Osmanlı Tarihi*, (nşr. S. Bayram, N. A. Banoğlu, H. Tuncay, Y. Toker), İstanbul 1991.

DOĞANAY, Osman *Germanikopolis (Ermenek) Çevresinin Tarihi Coğrafyası ve Eserleri*, Konya 2003, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).

FERİDUN AHMED BEY, *Münşeâtü's-Selâtin I*, İstanbul 1274.

GELİBOLULU MUSTAFA ÂLÎ, *Kühü'l Ahbâr II*, (nşr. M. Hüdayi Şentürk), Ankara 2003.

GÖDE, Kemal *Eratnalılar (1327-1381)*, Ankara 1994.

GÖK, Bilal *Ermenek Kazâsı (1500–1600), Osmanlı Arşiv Belgelerine Dayalı Şehir Tarihi Çalışması*, Mengüceli Yayınları, Malatya 2008.

HAMMER, Purgstall, *Büyük Osmanlı Tarihi I*, İstanbul 1993.

HOCA SAADEDDİN EFENDİ, *Tâcü't-Tevarih II*, (nşr. İ. Parmaksızoğlu), İstanbul 1979.

İBN KEMÂL, *Tevârîh-i Âl-i Osman II. Defter*, (nşr. Ş. Turan), Ankara 1983.

İBN KEMÂL, *Tevârîh-i Âl-i Osman VII. Defter*, (nşr. Ş. Turan), Ankara 1957.

İBN KEMÂL, *Tevârîh-i Âl-i Osman VIII. Defter*, (nşr. A. Uğur), Ankara 1997.

İNALCIK, Halil *Hicrî 835 Tarihli Sûret-i Defter-i Sancak-ı Arvanid*, Ankara 1987

İNALCIK, Halil, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ 1300–1600*, (trc. R. Sezer), İstanbul 2003.

İSTANBUL'UN FETHİNDEN ÖNCE YAZILMIŞ TARİHİ TAKVİMLER, (nşr. O. Turan), Ankara 1984.

KIVÂMÎ, *Fetihnâme-i Sultan Mehmed*, (Nşr. Franz Babinger), İstanbul 1955.

KOÇU, Reşad Ekrem, *Osmanlı Padişahları*, (nşr. R. Çamuroğlu), İstanbul 2003.

KONYALI, İ. Hakkı, *Abideleri ve Kitabeleri ile Karaman Tarihi Ermenek ve Mut Abideleri*, İstanbul 1967.

TANSEL, Selahattin *Fatih Sultan Mehmed'in Siyasi ve Askeri Faaliyeti*, Ankara 1999.

- TÂRÎH-i ÂL-i Selçuk, Anadolu Selçuklular Tarihi III**, (Anonim Selçuknâme), (nşr. F. N. Uzluk), Ankara 1952.
- TEXIER, Charles **Küçük Asya**, (nşr. K. Y. Kopruman, M. Yıldız), Ankara 2002.
- TURAN, Osman **Selçuklular Zamanında Türkiye (1071-1318)**, İstanbul 2002.
- TURAN, Şerafettin **Türkiye-İtalya İlişkileri I: Selçuklulardan Bizans'ın Sona Erişine**, Ankara 2000.
- UZUNÇARŞILI, İ. Hakkı **Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri**, Ankara 1988.
- UZUNÇARŞILI, İ. Hakkı **Osmanlı Tarihi I**, Ankara 1988.
- ÜREMİŞ, Ali **Türkiye Selçuklularının Doğu Anadolu Politikası**, Ankara 2005.
- VASILIEV, A. Alexandravich **Bizans İmparatorluğu Tarihi I**, (nşr. A. M. Mansel), Ankara 1943.
- WITTEK, Paul, **Menteşe Beyliği, XIII-XV. Asırda Garbî Küçük Asya Tarihine Ait Tedkik**, Ankara 1944.
- YÜCEL, Yaşar, **Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar I, XIII – XV. Yüzyıllarda Kuzey-Batı Anadolu Tarihi, Çoban-oğulları Beyliği, Candar-oğulları Beyliği**, Ankara 1988.

B- MAKALELER

- AYHAN, Aydın; TUNCER, Şengün, "Anadolu Beyliklerinin ve Osmanlı Beyliği'nin İhanlılar Adına Kestirdiği Sikkeler", **XII. Türk Tarih Kongresi**, (4-8 Ekim 1999), Kongreye Sunulan Bildiriler III/ II, Ankara 2002.
- DARKOT, Besim "*Alâiye*", **İA. I**.
- ERDEM, İlhan, "*Akkoyunlu Devletini Meydana Getiren Aşiretler*", **Tarih İncelemeleri Dergisi**, İzmir 1992, VI.
- ERDOĞRU, M. Akif, "Murad Çelebi Defterine Göre 1483 Yılından Önce Karaman Vilâyetinde Vakıf Kuran Hayırsever Müslümanlar (Vâkıflar)", **Bütün Yönleriyle Osmanlı Devleti Kongresi** (Nisan 1999) Bildiriler, Konya 2000.
- ERZİ, A. Sadık, "*Akkoyunlu ve Karakoyunlu Tarihi Hakkında Araştırmalar*", **Bellekten**, Nisan 1954, XVII/ 70.
- HALİL EDHEM, "Karamanoğulları Hakkında Vesâik-i Mahkûke", **TOEM XIII**, İstanbul 1327.
- HOPWOOD, Keith, "Who Where The Isaurians?", **XI. Türk Tarih Kongresi**, (5-9 Eylül 1990), Kongreye Sunulan Bildiriler II, Ankara 1994
- TURAN, Osman "*Kıbrıs Tarihi Üzerinde Çalışmalar I, Orta Çağlarda Türkiye-Kıbrıs Münasebetleri*", **Bellekten XXVII/110**, (1964).
- ORAL, M. Zeki, "*Karamanoğulları Tarihine Ait Vesikalar: Yatağan Mürsel Vakfiyesi*", **Bellekten**, Ankara 1954, XVIII/71.
- _____, "*Fatih Sultan Mehmed'in Gevale Kalesi İle Karaman İllerini Fethi ve Hafidî'nin Tercî-i Bendi*", **Vakıflar Dergisi**, Ankara 1958, IV.
- TAMER, Vehbi, "Fatih Devri Ricalinden İshak Paşa'nın Vakfiyeleri ve Vakıfları", **Vakıflar Dergisi**, Ankara 1958, IV.

- TEKİNDAĞ, Şehabeddin, “Karamanlılar”, **İslam Ansiklopedisi**, Eskişehir 1997, VI.
_____, “Son Osmanlı-Karaman Münasebetleri Hakkında Araştırmalar”,
Tarih Dergisi, İstanbul 1963, XVII-XVIII.
- _____, “Mısır, Suriye ve Hicaz’da Yazılmış Arapça Eserlerin Osmanlı Tarihi Bakımından Önemi”, **VII. Türk Tarih Kongresi**, (Ankara 25-29 Eylül 1970), Kongreye Sunulan Bildiriler II, (s. 534-541), Ankara 1973
- TURAN, Osman, “Kıbrıs Tarihi Üzerinde Çalışmalar I, Orta Çağlarda Türkiye-Kıbrıs Münasebetleri”, **Belleten XXVII/110**, Ankara 1964.
- UZUNÇARŞILI, İ. Hakkı “Hamîd-oğulları”, **İslam Ansiklopedisi**, Eskişehir 1997, V/1.
_____, “Sultan II. Murad’ın Vasiyetnâmesi”, **Vakıflar Dergisi**, Ankara 1958, IV.
- _____, “Karaman-oğulları Devri Vesikalarından İbrahim Beyin Karaman İmaretı Vakfiyesi”, **Belleten I/1**, (2 Kanun 1937).
- YİNANÇ, Mükrimin Halil, “Akkoyunlular”, **İslam Ansiklopedisi**, Eskişehir 1997.